

mīlēšanā

RUSLANA ŠULĢAS FOTO

Kaimiņos lepnajai, sarkanajai Hoijerei ir maziņš, melns un jauks namiņš, uzsver tā saimniece Vineta Trumpeniece. "No lielajām kungu ēkām, kas bija tepat uz stūra, palikuši vien daži akmeņi, bet šis namiņš ir izsprucis. Kaut arī no koka, tomēr ilglaicīgāks," viņa atzīst.

<< Ugunsdrošības testi parāda, ka koks pat ir drošāks nekā daudzi citi materiāli, jo konstrukcijas liesmu un karstuma ietekmē nesabrūk acumirkli, tā ļaujot cilvēkiem pamest ēku un paglābties. Arhitekts saskata savu vietu nākotnē pašu rokām un pašu vajadzībām būvētām ģimenes mājām, kas varot tapt arī pēc tipveida projektiem, kuriem var piesaistīt arī mākslīgo intelektu.

Par pašvaldības līdzfinansējuma konkursu vēsturisko ēku atjaunošanai interesējas Markuss Vīrāts, viņa māmiņa pirms dažiem gadiem iegādājusies koka ēku Apšu ielā 27. Kādi simt gadu tai varētu būt, bet puisis atzīst, ka vēl ļoti maz par šo māju zinot un gribētu uzzināt vairāk. Par māju rūpēties nolēmusi visa ģimene, un Markuss pats gribētu no Zviedrijas, kur dzīvo šobrīd, pārcelties atpakaļ uz Latviju. "Liepājā, savā dzimtajā pilsētā, es sev gribētu atstāt māju. Jāsapelna nauda, un tad jau re-

dzēs," viņš saka. Māju iecerēts daļēji restaurēt, koka fasādi noteikti, bet jumts esot ļoti bēdīgā stāvoklī. Plānots mājā ierīkot īres dzīvokļus, izbūvējot arī bēniņu stāvu, un tā jau būtu renovācija. M. Vīrāts iecerējis apmeklēt Liepājas Restaurācijas centru un gūt praktisku palīdzību.

Pēc J. Zviedrāna domām, ļoti liela nozīme ir valsts un pašvaldības iestāžu politikai, ko apliecina atšķirīgās pieejas arhitektūras vērtību saglabāšanā. Regulējums vēsturisko ēku atjaunošanai izriet no pašvaldību kompetences, zināšanām un izglītības līmeņa. Procesu ietekmē arī būvniecības iepirkumi ar lētāko piedāvājumu. Un tā rodas vēsturiski nepamatota fasādes krāsu gamma, sešrūšu logu vietā ir veidojumi ar četrām. Jaunbūves reizēm tiek uzdotas par vēsturiskām ēkām, jautociet restaurācijas un atjaunošanas jēdzienos.

Liepājā vairākām beidzamā laikā atjaunotām ēkām, kurām

EKSPERTS

Goda lieta neatkarīgi no cenas

Ivars Pilips-Matsons,
Liepājas Restaurācijas
centra dibinātājs

Sevi par speciālistu restaurācijas nozarē es vēl nesauktu, drīzāk teiktu – entuziasts ar lielu apņēmību darīt. Es apzināti pārstāvu viedokli, kas nepopularizē restaurāciju kā dārgu un sarežģītu. Ja sabiedrībai katrā konferencē vai intervijā tiek teikts, ka restaurācija ir dārga un sarežģīta, tad tas ir nepareizs nozares mārketingas. Ja mēs vēlamies dzīvot sakārtotā vidē, tad katrai lietai ir sava cena. Dārdzība un sarežģītība ir subjektīvi jēdzieni – kas vienam grūti, tas otram pa spēkam, un, kas vienam dārgs, tas otram goda lieta neatkarīgi no cenas.

Veidojot Restaurācijas centru, es ceru, ka arvien vairāk cilvēku šeit pulcēsies, vaicās informāciju un gribēs arī paši iemācīties lietas, ko mēs šeit darām. Mana auditorija pamatā ir nevis cilvēki, kuriem nav naudas, bet kuriem tās nav par daudz. Jo uzņēmēji un investori to dara citā līmenī. Es vairāk sevi asociēju ar to sabiedrības daļu, kuri var arī paši daudzas lietas izdarīt: gan piesaistīt finanšu līdzekļus, gan, galu galā, nokrāsot mājas sienu, ja tā ir nolupusi.

Atšķirībā, piemēram, no Kuldīgas, kur koka arhitektūras saglabāšana un atjaunošana ir pašvaldības iniciatīva un uz-

devums iedzīvotājiem nāk no augšas, no vadības, Liepājā ir otrādi – no apakšas, no cilvēkiem, kas iegādājas vienas no vecākajām un tehniski sliktākajām mājām. Tas ir arī mans gadījums. Es sāku no nulles, ar šķietami bezcerīgu objektu, bet pēc divu gadu darba man ir pilnīgi skaidrs, kur un kā rast padomu, iedvesmu un, protams, finansējumu. Savu ēku mēģinu kripatiņu pa kripatiņai iekārtot, uzbūvēt, tādējādi pārējiem rādot, kas ir labs, kas ir slikts, arī par finansējuma piesaisti, birokrātiju, dokumentu iesniegšanu būvvaldē u.tml. Dalos ar praktisko pusi, jo daudziem par to vispār nav priekšstata un zināšanu.

Gribētu, lai restaurācijas nozare Liepājā attīstītos strau-

jāk. Kuldīgā tajā ir iesaistītas visas pašvaldības kapitālsabiedrības, komitejas. Liepājā neesmu sajutis vēlmi būvēt lielo sistēmu, sistematizēt, klasificēt. Ir radīta interaktīva karte, kur var iepazīties ar izpētes materiāliem par katru īpašumu, kas ir saņēmis pilsētas finansējumu. Brīnišķīga lieta, kas parādījusies pēdējā gada laikā. Bet nozares attīstībai vajadzētu notikt straujāk. Viens no ēku atjaunošanas mīnusiem – nav kataloga vai grāmatas, kurā varētu ieskatīties un iepazīties, kas Liepājā ir raksturīgs konkrētajam laikam.

Manuprāt, ja esi vēsturiskas ēkas īpašnieks, to pienācīgi apsaimniekot ir goda lieta un pienākums. Un šādi arī būtu jautājums jāpozicionē, jo vēlme un iespējas sākas mūsu galvās. Jebkura pilsēta Latvijā ar savu vecpilsētu ir unikāla. Jaunā arhitektūra arī ir laba lieta, bet saglabāt to, kas ir 300 gadus vecs, ir obligāts nosacījums. Domājot par savu māju, – tai ir apmēram 220 gadu. Rēķinu, ka pēc skaita esmu piektais saimnieks. Tikai pieci cilvēki ir bijuši tie, kas izšķīruši šīs mājas likteni, attīstību vai regresiju. Patiesībā ēka ir tā, kas nosaka, kas būtu jādara, nevis cilvēka iegribas vai vēlmes. Māja ir tā, kas bija un būs, savukārt cilvēks ir tas, kurš nāks un ies, tikai mazs krikumiņš no tās vēstures.▶

Savas identitātes kopēji

Liepājas partnere Eiropas kultūras galvaspilsētas statusā ir Kuldīga, kuras vecpilsēta iekļauta UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā. No 400 vēsturiskajām ēkām 60 procenti ir koka konstrukcijas, norāda Kuldīgas vecpilsētas pārvaldības speciāliste Sintija Vītoliņa.

"90. gados vēsturiskā apbūve bija apdraudēta, ar pieminekļu statusiem vien to nebija iespējams pasargāt," viņa atzīmē. Iedzīvotāju izpratne par vērtībām bija atšķirīga, trūka informācijas par augstvērtīgu pilsētvidi. Ja arī bija finansējums, to izmantoja nepareizi. Galvenais ir kopt savu identitāti un, sākot no jaunās paaudzes, rast iesaisti, iedvesmu savai pilsētai, uzsver speciāliste, stāstot par Kuldīgas ceļu uz prestižo statusu.

Mantojuma saglabāšanas prioritāte iestrādāta ilgtspējīgas attīstības dokumentos un ik gadus – Kuldīgas novada budžetā.

"Lielais mērķis paredz arī budžeta nodrošinājumu," uzsver S. Vītoliņa. Lai iedzīvotājiem birokrātiskā procedūra nebūtu sarežģīta, izveidots Kuldīgas Restaurācijas centrs, kas organizē izpēti, veic restaurāciju, konsultē iedzīvotājus. Tas satuvinājis būvvaldi ar iedzīvotājiem. Pašvaldība vispirms savu objektu restaurācijā parāda, kā ir jābūt.

Kuldīgā izveidots sarežģīts apsaimniekošanas un pārvaldības modelis, kurā ar savu piensumu kopā strādā visas vietējā līmeņa pārvaldības institūcijas. "Kāds sakars ar restaurāciju siltumtīklu uzņēmumam? Kad viņi rok trasi, notiek arheoloģiskā izpēte, un šos materiālus mēs apkopojam. Uzņēmumam ir jāzina, ko drīkst un ko nedrīkst vecpilsētā," skaidro speciāliste.

Ļoti svarīga bijusi iedzīvotāju iesaiste, izveidojot viņiem patīkamu vidi. Īpašais Kuldīgas gars – tā ir atbilde uz jautājumu, kā iedzīvotāji iesaistās un dara paši bez pašvaldības rīkojumiem, atklāj S. Vītoliņa.▶